

jednak wydobyć treści teologiczne z tekstów eucharystycznych, trzeba znać zasady interpretacji tekstów liturgicznych, o czym będzie mowa w drugiej części, ogólnego tematu: „Euchologia liturgiczna”.

Warszawa—Łomianki

KS. ADAM DURAK SDB

## KOMENTARZE – REFLEKSJE – MATERIAŁY DUSZPASTERSKIE

**Ks. Jerzy Chmiel**

### **BIBLIA W RODZINIE**

#### **I. ROK RODZINY W KOŚCIELE**

Rok 1994 został ogłoszony Międzynarodowym Rokiem Rodziny. Inicjatywa wyszła od Organizacji Narodów Zjednoczonych, a Kościół katolicki z radością powitał tę inicjatywę przyłączając się do niej i rozpoczynając w uroczystość Świętej Rodziny 1993 roku w całej społeczności kościelnej Rok Rodziny. Papież Jan Paweł II w dniu 2. lutego 1994 r. ogłosił List do Rodzin, skierowany „nie do rodziny 'in abstracto', ale do konkretnych rodzin na całym globie, żyjących pod każdą długością i szerokością geograficzną, pośród całej wielości kultur oraz ich dziedzictwa historycznego” (tamże, 4). W liście tym Papież postuluje, „ażeby modlitwa stała się dominantą Roku Rodziny w Kościele: modlitwa rodziny, modlitwa za rodziny, modlitwa z rodzinami” (tamże).

Zwraca Jan Paweł II uwagę na to, że Pismo święte winno być podstawą takiej modlitwy. „Trzeba, aby do słów Pisma dołączyła się w każdym przypadku osobista pamięć małżonków-rodziców, a z drugiej strony także ich dzieci oraz dzieci tych dzieci” (tamże, 10).

#### **II. PROPOZYCJE DUSZPASTERSTWA BIBLIJNEGO**

Jak wykorzystać Pismo święte w tym Roku Rodziny? Spróbujmy podać pewne sugestie, nie przesądzając, że w poszczególnych rodzinach pojawią się nowe, oryginalne, dostosowane do konkretnych warunków propozycje.

### 1. Księga Biblii w domu

Księga Pisma świętego powinna być księgą rodzinną. Może to być ozdobne wydanie Biblii albo też zwykły egzemplarz. Jest zwyczaj — i warto go podtrzymywać, że do takiego rodzinnego egzemplarza Biblii wpisuje się ważne daty rodzinne: urodzin, chrztu, I Komunii, bierzmowania, ślubu, innych sakramentów, wreszcie pogrzebu. To jakby kronika rodzinna. Czasami nawet wlepia się fotografie członków rodziny. Pokazują egzemplarz Biblii słynnego fana młodzieżowego, piosenkarza, Elvisa Presleya, który swoją Biblię traktował jak dowód osobisty, ze zdjęciami i wpisem personaliów. Nie chodzi tutaj o traktowanie Biblii jako dowodu tożsamości, ale o uczynienie z niej księgi po prostu rodzinnej: do słów Pisma dochodzi osobista pamięć członków rodziny.

### 2. Intronizacja księgi Biblii w rodzinie

Księga Pisma świętego winna mieć swoje uprzywilejowane miejsce w mieszkaniu. Powinna być łatwo dostępna, na podorędziu. Niech to będzie miejsce godne na półce (w szafie) bibliotecznej lub osobno, na małym pulpicie. Cenne książki oprawia się w ozdobne okładki. Żydzi mają odwieczny zwyczaj okrywać zwoje pergaminowe Biblii rodzajem ozdobnej sukienki i wieńczyć je koronami. Rodzinny egzemplarz naszej Biblii również mógłby być odpowiednio oprawiony. Albo stała oprawa, albo zmienianie okładki, z papieru, skóry, włókien. Miejsce tu na pomysły symbolów i ozdób. Zmianę okładki można wiązać z rokiem liturgicznym: okładka adwentowa, bożonarodzeniowa, wielkopostna, wielkanocna, imieninowa itd. Dzieci zrobiją według swoich (poddanych im przez starszych) pomysłów, babcia, która haftuje, wykona piękny haft (pamiętka po babci!).

### 3. Lektura rodzinna Biblii

Biblia nie powinna leżeć pokryta kurzem chociażby na najbardziej poczesnym miejscu, lecz winna być czytana. Czytanie powinno wiązać się z modlitwą. „Modlitwa Roku Rodziny niech będzie odważnym świadectwem rodzin, które we wspólnocie rodzinnej znajdują spełnienie swego życiowego powołania: ludzkiego i chrześcijańskiego” (List do Rodzin JP II, 5).

Okazją jest wieczorna modlitwa w rodzinie. Oto program takiej modlitwy:

- a) znak krzyża,
- b) odmawiamy „Ojciec nasz”, „Zdrowaś Maryjo”, „Chwała Ojcu” lub dziesiątkę Różańca,
- c) jeden z członków rodziny odczytuje odpowiednią perykopę z Biblii (zob. dalej),
- d) chwila ciszy,

e) lektura fragmentu Listu do Rodzin Jana Pawła II, a także może być „słówko na dobranoc” („dobranocka biblijna”) ze strony ojca, matki lub kogoś innego z rodziny.

f) modlitwa końcowa słowami wybranego Psalmu,

g) pieśń śpiewana ewentualnie przy akompaniamencie domowych muzyków i instrumentów.

#### 4. Biblijne perykopy rodzinne

O rodzinie jest mowa w różnych kontekstach biblijnych, chociażby nawet nie było wymienione to słowo, ponieważ Pismo święte było zawsze księgą rodzin.

Można wyodrębnić pewne teksty odnoszące się do tematu rodziny:

— rodzina w zamyśle Stwórcy	— Rdz 1—2
— pochwała matki (poemat o dzielnej kobiecie)	— Prz 31
— obowiązki względem rodziców	— Syr 3
— etos rodziny, „podręcznik” dla narzeczonych	— Tb
— oblubieńcza miłość małżonków	— Pnp
— małżeństwa mieszane	— Rt
— Rodzina Nazaretańska: ikona i wzór każdej rodziny	— Mt 1—2; Łk 1—2
— ślub i wesele	— J 2
— wskazówki dla poszczególnych członków rodziny	— 1 Kor 7; 11; Ef 5; 6; Kol 3; 1 Tes 4

#### 5. Recepcja tekstu biblijnego — zasada pedagogiki

Należy zwrócić uwagę na zróżnicowanie rodzin: rodziny młodsze i starsze, dzieci małe i dorastające, rodziny zaawansowane w lekturę biblijną i dopiero początkujące.

Teksty biblijne źle dobrane mogą okazać się przyczyną wielu nieporozumień, wątpliwości, a w każdym razie niepokoju. „Mieliśmy spokój w domu — mówił ktoś z żalem do duszpasterza — dopóki nie pojawiło się do czytanie Biblii w domu. Teraz wszyscy dyskutują, kłócą się, kto ma rację...” Rzecz ma się podobnie jak z lekarstwem niewłaściwie użytym.

a) Gdzie są dzieci małe, lektura biblijna będzie mieć charakter bardziej ludyczny i emocjonalny: być razem, recytacja i śpiew modlitwy, trzymanie się za ręce, pocałunek pokoju, zapalone świece, ruch, nawet taniec.

b) Gdy są dzieci dorastające, trzeba zwrócić uwagę na refleksję

religijno-etyczną. Wówczas winno się dobierać teksty, które skłaniają do myślenia, zadawania pytań, szukania odpowiedzi.

Szukanie odpowiedzi nie może jednak zakłócić modlitwy rodzinnej. „Modlitwa służy ugruntowaniu duchowej spójności rodziny przyczyniając się do tego, że rodzina staje się silna Bogiem” (List do Rodzin JP II, 4). Szukanie odpowiedzi na pytania zasugerowane przez lekturę biblijną niech skłania do osobistego studium w wolnych chwilach.

#### 6. Pomoce bibliograficzne

Jan Paweł II, *List do Rodzin*, 1994.

Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Familiaris consortio* o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym, 1981.

Jan Paweł II, Środowe katechezy rodzinne.

Dokumenty Soboru Watykańskiego II (odszukać w indeksie miejsca odnoszące się do rodziny).

*Konkordancja do Biblii Tysiąclecia*, Warszawa 1991 (dla odnajdywania tekstów związanych z problematyką rodziny).

*Słownik teologii biblijnej*, pod red. X. Léon-Dufoura.

Gelin A., *Pismo święte o człowieku*, Paryż 1971.

Romaniuk K., *Małżeństwo i rodzina w Biblii*, Katowice 1981 (1. wyd.), 1983 (2. wyd.).

Załęski J., *Nierozzerwalność małżeństwa według św. Pawła*, Katowice 1992.

### III. ASPEKT EKUMENICZNY

„Modlitwa zawsze sprawia, że Syn Boży jest wpośród nas: 'gdzie są dwaj albo trzej zebrani w imię moje, tam jestem pośród nich' (Mt 18,20). Niechaj ten List do Rodzin stanie się zaproszeniem Chrystusa do każdej ludzkiej rodziny, a poprzez rodzinę zaproszeniem Go do wielkiej rodziny narodów, abyśmy z Nim razem mogli powiedzieć w prawdzie: 'Ojciec nasz!'" (List do Rodzin JP II, 4). Modlitwa przy pomocy Pisma świętego wśród rodzin powinna umocnić więzi i perspektywy ekumeniczne.

Towarzystwo Biblijne w Polsce przysłało do Redakcji „Ruchu Biblijnego i Liturgicznego” tekst pt. „Biblia a rodzina” z prośbą o udostępnienie tego świadectwa naszym czytelnikom. Z przyjemnością przytaczamy ten tekst, który niech będzie świadectwem ekumenicznym polskich rodzin w Roku Rodziny 1994:

„Bóg mówi do ciebie. Dokumentem Jego Słowa jest Biblia. Znasz ją, wiesz o niej z nauki katechetycznej, słyszysz ją w Kościele, możesz sięgać do niej każdego dnia, by czerpać pokarm duchowy. Izraelici na pustyni spożywali mannę, którą dał im Bóg. Posilek duchowy jest dla

ciebie niezbędny, ze względu na twoje życie duchowe i kulturalne. Biblia jest wzniosłym dziedzictwem całej ludzkości. Przetłumaczona w całości lub w częściach na ponad 2000 języków, jest najbardziej rozpowszechnioną książką, prawdziwym bestsellerem, przewyższającym wszelkie inne największe dzieła literatury. Wydania Biblii na świecie idą każdego roku w setki milionów egzemplarzy.

Powinieneś ją mieć również dla siebie, i to na co dzień. W niej znajdziesz światło i duchowe wsparcie, z niej możesz czerpać natchnienie do osobistej modlitwy. Biblia kształtuje modlitwę Kościoła, który ją głosi niestrudzenie. Ale nie tylko Kościół jest jej miejscem. Nie tylko w bibliotekach i księgarniach należy jej szukać. Również twój dom powinien być jej domem, Domem Słowa Bożego. Czytaj ją każdego dnia. Choćby najmniejszy fragment tej świętej Księgi niech będzie twoim pokarmem, chlebem powszednim dla ducha, jakże cennym i świętym!

Istnieje parę systemów codziennych czytań biblijnych, ale i bez takiej pomocy możesz poświęcać Biblii parę chwil dziennie. Wzbudź w sobie i pielęgnuj ten pożyteczny i szlachetny nawyk czytania Pisma Św. każdego dnia! Na tej drodze umocnij swoją osobistą więź ze Słowem Bożym. Pamiętaj też, że należy ją czytać także we wspólnocie: wspólnocie Kościoła, wspólnocie miłośników Biblii i wspólnocie rodziny.

W ubiegłych stuleciach, a nawet i dziś, była rozpowszechniana Biblia w dużym formacie, dla użytku rodzin chrześcijańskich. Często służyła ona jako kronika, w której, na specjalnie dodanych kartach, zapisywano wydarzenia ważne dla rodziny — narodziny i zgony jej członków, zaślubiny, uroczystości rodzinne. Warto odnowić w rodzinach taką wspólną Biblię wraz z kroniką wydarzeń składających się na historię rodziny.

Rok 1994 został ogłoszony przez Organizację Narodów Zjednoczonych i Stolicę Apostolską jako rok rodziny. Każdego roku dzień 9 maja jest obchodzony jako Międzynarodowy Dzień Biblii. W bieżącym roku warto powiązać te obie myśli przewodnie i obchodzić go pod hasłem BIBLIA W RODZINIE. Pamiętaj o tym! Przyłącz się do modlitwy o rozpowszechnianie Biblii, o coraz głębsze zakorzenienie się jej wśród wiernych, szczególnie w rodzinach! Zwróć uwagę na programy radiowe tego dnia, na pewno znajdziesz w nich pozycje poświęcone tej wielkiej sprawie. Spełnij choć jeden drobny uczynek, który pomoże twemu bliźniemu sięgnąć do Biblii i powiększyć liczbę jej wiernych czytelników!

W pewnym kościele w północnych Włoszech znajduje się piękna polichromia. Przedstawia ona postacie patriarchów, proroków i świętych. Wzrok tych wszystkich osób skierowany jest wwyż, ponadto każda z nich wskazuje gestem ręki na sklepienie, gdzie w central-

nym miejscu artysta umieścił postać Jezusa Chrystusa. Jest to bardzo wymowna kompozycja malarska, a jej treść jest potwierdzeniem świadectwa św. Jana Chrzciciela: „Oto Baranek Boży, który gładzi grzechy świata” (J 1,29). Istotnie, wszystkie przedstawione tu osoby, jak wszyscy autorzy Pism świętych, wskazują na Pana Jezusa i pomagają nam przyjść do Niego.

Biblia jako całość i wszystkie jej części wskazują na Pana Jezusa, naszego Zbawiciela, który jest „drogą, prawdą i życiem” (J 14,6). Niech każdy nasz dzień, każda chwila spędzona nad Biblią, zbliża nas do Zbawcy i pomaga utwierdzić społeczność z Nim! Przekonasz się wtedy, że stałe obcowanie z Biblią to nieustająca więź z Jezusem Chrystusem.”

Kraków

KS. JERZY CHMIEL

**Ks. Janusz Królikowski**

## BIBLIJNE MIEJSCE JÓZEFOLOGII

*„Mąż sprawiedliwy, który nosił w sobie całe dziedzictwo Starego Przymierza, równocześnie został wprowadzony przez Boga w początki Przymierza Nowego i Wiecznego w Jezusie Chrystusa. Niech nam ukazuje drogi tego zbawczego Przymierza na progu Tysiąclecia, w którym ma trwać i dalej się rozwijać pełnia czasu związana z niewysłowioną tajemnicą Wcielenia Słowa”.*

Jan Paweł II, *Redemptoris custos*, 32.

Czym jest józefologia dla przeciętnego obserwatora wiary i pobożności Kościoła? Wielu sądzi po prostu, że z jednej strony józefologia jest jeszcze jedną fantazją teologiczną wyrosłą na irracjonalnych założeniach; z drugiej strony pojawia się pogląd, że jest to jeszcze jeden z zabiegów mających na względzie umocnienie pozycji mężczyzny w historii zbawienia. Uzasadniają oni, że józefologia nie ma ani historycznej, ani teologicznej podstawy; nie ma podstawy historycznej, gdyż św. Józef nie odgrywa jakiegś wyraźnie decydującej roli w życiu Jezusa, z historycznego punktu widzenia jego rola ma charakter wyraźnie drugorzędny; nie ma podstawy teologicznej, gdyż św. Józef nie zajmuje jakiegś osobnego miejsca w strukturze nowotestamentalnego *Credo*, które weryfikuje całą wiarę, pobożność i teologię chrześcijańską.

Zdania te, w gruncie rzeczy, opierają się na założeniu, że tolerancja wobec rozmaitych zwyczajów i poglądów nie wystarcza do ich